

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Daar waar Arie...

Rutten, Gijsbert

Citation

Rutten, G. (2016). Daar waar Arie.... In *Aries netwerk: een constructicon* (pp. 171-173). Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3213735>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3213735>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

54. Daar waar Arie...

Gijsbert Rutten, Universiteit Leiden

Daar waar Nederland ontbrak op het EK voetbal in Frankrijk in juli 2016, nam Arie Verhagen in die maand afscheid als hoogleraar Nederlandse taalkunde in Leiden. Daar waar het eerste niet zo erg was, behalve misschien voor verstokte voetballiefhebbers, zal Arie in Leiden gemist worden. Ik onderdruk de neiging om elke zin met ‘daar waar’ te beginnen. Maar er is volgens mij wel een verband tussen voetbal en ‘daar waar’.

Voetbalcommentatoren zijn dol op ‘daar waar’. Om dat te bewijzen heb ik voor het gemak alleen gezocht in het sportcommentaar in het Corpus Gesproken Nederlands (CGN). Zo wist ik tenminste zeker dat ik gelijk zou krijgen. Er waren 24 hits voor ‘daar waar’ (in het hele CGN 189). Natuurlijk komt het voor in een aantal idiomatische verbindingen: ‘daar waar mogelijk’ (fn007429, fn007448) en ‘daar waar ’t gaat om...’ (fn007447, fn008686).¹ Ook wordt ‘daar waar’ een enkele keer in zijn oorspronkelijk locatieve betekenis gebruikt:

- (1) geeft ie de bal aan de linkerkant van ’t veld uh daar waar uh Djukic in balbezit is (fn007430)

Maar zoals dat gaat met aanduidingen voor plaats en tijd (*waar, where, wo, while, weil* etc.), krijgen discursieve functies de overhand. Het volgende voorbeeld lijkt me conditioneel:

- (2) degene die ’t meest bezorgd kijkt is uh tweelingbroer Ronald omdat daar waar Frank pijn heeft heeft hij pijn (fn007435)

Daar waar Arie...

Locatief is het niet, want het gaat duidelijk om een andere locatie. Ook kan ‘daar waar’ adversatief gebruikt worden:

- (3) Overmars krijgt dan een vrije trap tegen daar waar ie net aan de andere kant een paar had mee kunnen krijgen (fn007447)

Hier gaat het duidelijk om zowel een andere locatie als een ander tijdstip. Een van de frequentste gebruikswijzen lijkt juist wel temporeel, wanneer ‘daar waar’ gelijktijdigheid signaleert (*terwijl*). Voorbeeld (4) komt na een opmerking over een Nederlandse voetballer die de bal terugspeelt.

- (4) daar waar uh Milosevic een beetje door jaagt en Van Der Sar de bal naar voren speelt in de voeten van Kluivert (fn007432)

Het gekke is dat het niet echt om gelijktijdigheid gaat. De commentator ziet steeds nieuwe dingen gebeuren op het veld: Milosevic is aan het jagen, er wordt teruggespeeld en dan gaat Milosevic doorjagen. Soms gebeuren dingen tegelijkertijd, maar vaker na elkaar. Het signaleren in taal ervan gebeurt natuurlijk ook na elkaar: zelfs de rapste reporter kan geen twee zinnen tegelijk uitspreken. Waarom moet er dan gelijktijdigheid gesuggereerd worden met ‘daar waar’ (of met *terwijl*, dat ook veel voorkomt)? Daarmee wordt het beeld opgeroepen van een voetbalwedstrijd als één uniek en ondeelbaar fenomeen, als een totaalervaring – in plaats van als een lange aaneenschakeling (90 minuten!) van individuele bewegingen van een fractie van een seconde, van dode spelmomenten, een bal die rolt, een voetballer die valt en pijn acteert, een bal die vliegt ... De commentator probeert het spannend te maken, spannender dan het is, zodat de luisteraar

Daar waar Arie...

blijft luisteren. Een ‘voortdurende gelijktijdigheid’ van interessante gebeurtenissen helpt hem daarbij en ‘daar waar’ is een handig middel om de waarnemingen van die gebeurtenissen aan elkaar te plakken.

De namen van de voetballers illustreren overigens duidelijk dat het CGN intussen een historisch corpus is, maar dat terzijde.

Gek genoeg hoorde ik bij het EK 2016 nog maar weinig *daar waars*. Misschien was het een mode-constructie. Of misschien was het wel vooral Jack van Gelders. De voetbal-*daar waar*-citaten in het CGN lijken in meerderheid van Van Gelder afkomstig. Of doet de NOS aan voetbaltaalplanning? Ik weet het niet, daar waar ik Arie feliciteer met zijn emeritaat.

Noten

1. De fn-nummers verwijzen naar fragmenten uit het Corpus Gesproken Nederlands.